

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník

APRÍL 2005

5

Nevedel som odolať a zasa som sa dal do písania. Opäť hlavne ako komentár k tomu, čo tu pozorujem v nemeckých televíznych vysielaniach po voľbe pápeža Benedikta XVI-ho. Ako aj počas posledných dní Jána Pavla II, televíznych reportérov ako takých kritizovať nemožno, skôr naopak. Človek by povedal, že atmosféra, zasa asi najviac mladí v Ríme, ich prinútila k serióznejšiemu a menej posmeškárskemu ako v minulosti prístupu vo svojich reportážach o Katolíckej cirkvi, o udalostiach v Ríme a čo to môže znamenať. Niečo iné sú komentáre a odozvy. Smutne sa počúvajú vystúpenia nemeckých teológov a historikov, hlavne katolíckych pokrokárov, ktorí dopredu kritizujú a radia z pozície samozvanej nadradenosti v čase keď slušný človek by novozvolenému iba prial veľa úspechov pri riešení neľahkého úkolu ďalšieho *aggiornamento*, pred ktorý ho Prozreteľnosť postavila. Ale smutne sa počúvajú aj odpovede viacerých obyčajných Nemcov, ktorým vadí – aj tým, ktorí sa doteraz o Cirkve nezaujímali – že bol zvolený “konzervatívec”, termín, ktorý do nich hustili po roky médiá a rôzni demagogovia. Nuž Nemci jednému Demagogovi už raz naleteli. Aj vtedy tí rozumní, ktorí ich vystríhali, často práve z kresťanských pozícií, boli označovaní za konzervatívnych, ktorí zaspali čas.

Jedno možno s istotou o novom pápežovi povedať: Bol zvolený preto, že si ľudia — a zrejme aj Duch Svätý — priali *kontinuitu*. Platí to o masách mladých na Svätopeterskom námestí, ktoré ho prijali s rovnakou srdečnosťou s akou sa pred pár dňami lúčili s jeho predchodcom. Platí to o kolégiu kardinálov, ktorí ho zvolili tak rýchlo, obzvlášť ak je pravdou, že i jeho hlavný “rival” kardinál *Martini*, sa nakoniec pripojil na jeho stranu. Platí to do tretice aj o kritikoch a teologických poučovateľoch, ktorí ho dopredu obviňujú z konzervatizmu (akoby to bola neodpušiteľná vada) s rovnakou intenzitou až zlomyselnosťou ako jeho predchodcu.

Ba, ak si môžem dovoliť trochu sarkastickej špekulácie, práve títo nezičlivci a priekupníci s doktrinárnymi a morálnymi zlepšovákmi možno najviac prispeli k jeho zvoleniu. Nevieme samozrejme, čo sa odohrávalo v hlavách kardinálov v ten pondelok a útorok, ale iste si boli vedomí útokov na katolícku istotu, ktoré samozrejme neprichádzali iba z Nemecka. A tak keď sú pozície ohrozené, keď “nepriateľ je za hradbami” je prirodzené, že obránci nebudú riskovať s nejakým neznámym vizionárom a reformátorom, ale sa zomknú okolo osvedčeného vodcu, ktorý už dvadsať rokov odoláva takýmto útokom.

Do akej miery sa táto kontinuita bude odrážať aj v pápežovom programe, učení a konaní, ukáže až budúcnosť. Lebo samozrejme, kardinál Ratzinger ako prefekt Kongregácie pre náuku viery, mal inú funkciu aj právomoc ako pápež Benedikt XVI a môže aj prekvapiť tým, že zaujme stanoviská, ktoré ako prefekt Kongregácie nemohol či si netrúfal zaujať. Predsa však platí, že pápež Benedikt bude mať v sebe intelektuálne kvality a za sebou skúsenosti prefekta tejto Kongregácie, v istom zmysle chrbtovej kosti Cirkvi, ktorá je nepostrádateľná, ako u každého vyspeleho organizmu. Chrbtová kosť, ak by bola príliš poddajná už by nemohla plniť svoju funkciu, čo určite neplatí o iných častiach organizmu, predovšetkým o jeho hlave. A ja osobne verím, že Benedikt XVI si je dobre vedomý

tohoto rozdielu, medzi funkciou hlavy a funkciou chrbtice.

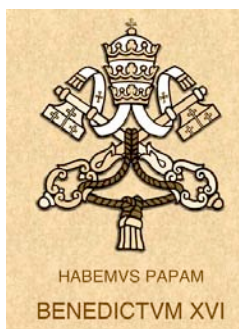
Hovorí sa o mladom “pokrokovom” Ratzingerovi a o konzervatívnom Ratzingerovi posledných dvadsiatich rokov. Mimochodom, jeden mladý v Ríme, odpoveďou na otázku reportéra, prečo je tak nadšený, ved' nový pápež je konzervatívny odpovedal, že možno to tak je a že to predsa nemusí byť zlá vec. Domnievam sa, že aj toto je typické, že pápeža obviňujú z konzervatizmu a reakcionárstva predovšetkým zatrpklí starší vzývateľa ducha času, ktorí žiarlia na pápeža; majú strach že si nájde cestu k mladej generácii a ich oportunistické pozície obíde, podobne ako to spravil jeho predchodca.

Možno sa ale Ratzinger naozaj zmenil. Nakoniec mladý horkokrvný šofér skôr šlape na plyn, skúsenejší už vie, že treba niekedy šlapnúť aj na brzdú. Ale je možné aj to, že nie on sa zmenil ale iní, že nie Ratzinger a jemu podobní “dostali chrípku, keď Vatikán II otvoril okná” (ako to tu jeden pokrokár povedal), ale že tieto dokorán otvorené okná okrem čerstvého vzduchu pustli dovnútra aj

neprajnú víchricu, ktorá hrozila rozfúkať všetky “dokumenty, čo boli rozložené po stoloch” skôr ako sa k ich revízii mohlo pristúpiť *konštruktívnym* spôsobom.

Benedikt XVI to sám takto bol vyjadril v závere svojej *Theologische Prinzipienlehre* (Erich Wewel Verlag, 1982 — mám iba anglický preklad *Principles of Catholic Theology: Building Stones for a Fundamental Theology*, Ignatius Press 1987, odkiaľ aj prekladám):

Smelo a istí víťazstvom sme zabarikadovali dvere do minulosti a prehlásili sme zneplatnenie a zlikvidovanie všetkého, čo ostalo za nimi. V koncilárnej a pokoncilárnej literatúre je dostatok dôkazov o posmechu ktorý doprevádzal našu rozlúčku so zastaralými učebnicami, ako u žiakov, ktorí stáli pred ukončením štúdia. Medzitým ale naše uši a naše duše boli vystavené inému druhu posmechu, ktorý sa vysmieval z oveľa viac vecí, než sme to my chceli a si želali. Postupne sme sa prestávali smiať; postupne sme si uvedomovali, že za zamknutými dverami ostali veci, ktoré nesmieme stratiť ak nechceme stra-

tit' aj svoje duše. Určite, do minulosti sa vrátiť nemôžeme a ani po tom netúžime. Ale musíme byť pripravení zamyslieť sa nad tým, čo ostalo nemenné aj v priebehu času. Hľadať to bez rozptyľovania sa a mať odvahu prijať pravdu — toto je, myslím, našou úlohou pre dnešok a pre zajtrajšok: pravé jadro služby Cirkvi svetu, jej odpoveď na “radosť a nádej, žalosť a útrapy ľudí našej doby” (*Gaudium et spes*, 903)

Myslím však, že aj z celkom logických dôvodov je vysoko kvalifikovaný a vzdelaný (toto nepopierajú ani jeho nežičlivci) Ratzinger najskôr schopný previesť potrebné konštruktívne reformy, ktoré priblížia Cirkev súčasnosti bez toho aby sa rozpustila v mori iných cirkví či dokonca stratila nielen svoju katolícku, ale aj kresťanskú podstatu. Dôraz tu je, pravda, zasa na *konštruktívnosti*: Ak treba poopraviť televízor, lebo obraz je nejasný či čo, tak k tomu sa najlepšie hodí kvalifikovaný elektrikár, ktorý vie prečo a ako televízor funguje. A nie nejaká rozhnevaná babá à la *Eugen Drewermann*, ktorá by najradšej do tej chybenej obrazovky niečo hodila a od jedu všetko rozbila.

Mnohí v Nemecku (a nielen tu) majú, pravda, iný názor. Na webovej stránke Kirchenaustritt.de už 24 hodín po jeho zvolení sa hlásia Nemci, ktorí idú vystúpiť z Cirkvi. Jeden vraj preto, lebo už vedel, že vo veci “antikoncepcií, kňazského celibátu a povolania pre ženy” sa nič nezmení. Nuž ak toto boli hlavné dôvody, prečo bol v Katolíckej cirkvi, tak je naozaj najvyšší čas aby z Cirkvi vystúpil. Ak sa cíti kresťanom, bolo by dôsledné, keby potom vstúpil do Evanjelickej cirkvi, toto však neohlásuje (možno preto, lebo aj tak by musel platiť cirkevnú daň). DER SPIEGEL, ktorý o tomto referuje v súvislosti s výzvou známej feministky *Allice Schwarzer* aby ľudia vystupovali z Cirkvi však musí priznať, že za posledné desaťročia je viac vystúpení z Evanjelickej ako z Katolíckej cirkvi. Takže hociaké dôvody majú feministky (a feministi) vo väčšine prípadov ide zrejme o veci, ktoré s kresťanstvom nemajú veľa spoločného.

Podobné niečo musí človeka napadnúť keď počúva útoky na novozvoleného pápeža z úst hovorcu napríklad *Wir sind Kirche* (= *We are the Church*): ak im tak vadí to, čo Katolícku cirkev robí katolíckou, to jest lojalnosť rímskemu pápežovi, prečo čestne z nej nevystúpia a ak im nevyhovuje ani žiadna z existujúcich protestantských cirkví, prečo si nezaložia vlastnú? Obávam sa, že odpoveď je v tom, že by ostali nielen bez majetkového zabezpečenia,

ale že by prestali byť zaujímaví. *Eugen Drewermann* nepovedal, podľa môjho názoru, jednu originálnu vetu: pre médiá je zaujímavý iba tým, že tieto útoky na pápeža vychádzajú z úst katolíckeho teológa a kňaza.

Myslím dôležitejšia ako feministická agenda je téma ekumenická. Nielen preto, že v Nemecku je asi rovnaký počet ľudí katolíckeho ako evanjelického pôvodu, ale preto, že ekumenizmus Benedikt XVI vo svojej prvej kázni 20. apríla aj explicitne spomenul. Už som na tú tému niečo písal v minulých *Listoch*. V súvislosti s novým pápežom však stále častejšie sa hovorí o požiadavke, aby sa Katolícka cirkev zriekla privilegovaného (samozrejme, ako to vidí iba ona) postavenia medzi kresťanskými cirkvami vyjadreného postupnosťou pápežov počínajúc Petrom. Nazval som to maximalistickou požiadavkou, lebo jej prijatie by znamenalo stratu katolíckej identity. Aj najskoršia požiadavka spoločnej *Abendessen* (večeře Páně) je tejto podriadená: Katolíci veria v *transsubstanciáciu*, (premena chleba a vína na telo a krv) čo je samozrejme experimentálne neoveriteľný fakt. Takto chápaná Eucharistia je však akt odlišný od toho, čo sa oslavuje pri “večeři Páně”. Katolíci by sa mohli zrieknuť tohoto chápania sviatosti Eucharistie (resp. ju “zahrať pod koberec” ako sa to stalo so spovedňou) bez toho, že by sa psychologicky asi veľa stalo (neidem, samozrejme, do teologických špekulácií), ale iba z *rozhodnutia pápeža* či nového Koncilu. Je to naozaj tak potrebné?

Naša viera, nádej a láska musia vždy smerovať k veľkému cieľu úplnej jednoty. Ale súčasne musíme vedieť v pokore prijať aj realistické medziciele: posilniť naše spoločné svedectvo lásky vo svete, ktorý ho potrebuje stále naliehavejšie, vydať spoločné svedectvo o základoch viery, nič z nej nestratiť a snažiť sa toto svedectvo vydávať čo najzrozumiteľnejšie; nie aby sme sa iba navzájom rešpektovali v našej separácii, ale aby sme sa navzájom milovali v presvedčení, že potrebujeme jeden druhého v našej separácii, aby sme jeden druhého prijímali, aby sme jeden pre druhého žili. Separácia, do tej doby dokiaľ to Pán dovolí, môže byť aj plodná, môže viesť k väčšiemu obohateniu viery a tak byť prípravou k mnohorakej, ale zjednotenej, Cirkvi, ktorú si dnes ešte nevieme predstaviť, ale v ktorej nebude stratené nič z toho pozitívneho čo dala história, jedno na ktorej strane. Možno potrebujeme separáciu aby sme dosiahli kompletnej plnosti, ktorú od nás očakáva Pán.

Benedikt XVI (pozri *Slovenský kresťanský samizdat* č. 2 : 12/2002)

Katolíck je identifikovaný ako taký medzi ostatnými kresťanmi práve tým, že uznáva pápežovu autoritu v tom ako interpretovať Zjavenie a Písmo; ostatné jeho špecifiká sú z tohoto odvodené. Všetci vítame približovanie Katolíckej cirkvi k židovstvu, ale ďaleko by sa nezašlo ak by židia požadovali, aby sme Ježiša nepovažovali za príslúbeného Mesiasa a Syna Božieho, ale iba za jedného z viacerých prorokov. Lebo by tým kresťania spáchali vieroučnú sebevraždu. V rámci judaistických náboženstiev — kam patrí samozrejme aj islam — sa *identita kresťanstva točí okolo osoby Ježiša*. Podobne v rámci kresťanských cirkví sa *identita Katolíckej cirkvi točí okolo osoby Petra a jeho nástupcov*.

Bohužiaľ, kroky, ktoré Katolícka cirkev spravila za posledných 50 rokov na ceste zblíženia, protestantské cirkvi nielenže neopätovali, ale urobili kroky opačným smerom, napríklad farárky a biskupky. Spočiatku to tak ale nevyzeralo. Boli časy, keď sa naozaj zdalo, že pápeža uznajú *de facto* (aj keď nie *de iure*) za reprezentujúcu hlavu všetkých kresťanov. Alebo mariánska úcta: moja naobľúbenejšia kniha na mariánsku tému v mojej knižnici pochádza od evanjelika *Jaroslava Pelikana* (aj heslo ‘Mary’ v *Encyclopaedia Britannica*.)

Kolínske listy (predtým Kolínsky občasník) vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačené verzie sú k dispozícii iba výnimočne (starším?) záujemcom, ktorí

nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik